

УТВЪРЖДАВАМ:

Силвия Славева
директор на ОУ „Иван Вазов“
гр. Кюстендил

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ
И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ
ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ
за учебната 2025/ 2026 година

Програмата е неразделна част от Стратегията за развитие на ОУ „Иван Вазов“ – град Кюстендил за периода 2024-2029 г. и е утвърдена със заповед № 1421/11.09.2025 г. на директора на училището

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма цели да начертае целите и задачите на работа с деца и ученици и урежда взаимоотношенията между институциите, във връзка с предоставянето на приобщаващо образование. Програмата е изготвена в съответствие с действащите стратегически и оперативни национални документи, в изпълнение на държавната политика за предоставяне на равни възможности на всички български граждани и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи.

Училищната програма се базира на:

- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Закон за защита от дискриминация;
- Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието.

Програмата включва редът и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такива, съобразно с техните лични интереси, потребности и нужди.

ОСНОВНИ УЯЗВИМИ ГРУПИ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ

Под уязвими групи се имат предвид групи, които са изправени пред по-висок риск от бедност и социално изключване от обичайния за населението. Етническите малцинства, мигрантите, хората с увреждания, бездомните, децата, лишени от родителска грижа често срещат затруднения като ниско образование и безработица, които могат да доведат до още по-голямо социално изключване. Не е възможно да се направи пълен списък на уязвимите групи, тъй като неговото съдържание непрекъснато се променя заедно с промените в социално-икономическия контекст.

В настоящата програма под уязвими групи в ОУ „Иван Вазов“ се разглеждат:

- деца и ученици от етническите малцинства;
- деца и ученици, живеещи в бедност;
- деца и ученици от семейства на безработен родител;

- хронично болни деца и ученици;
- деца и ученици с увреждания;
- деца и ученици със специални образователни потребности;
- деца и ученици на самотни родители;
- деца и ученици от многодетни семейства- с 3 и повече деца;
- деца и ученици в риск- застрашени от ранно отпадане от образователната система;

Основно училище „Ив. Вазов е 100% ромско училище. Намира се в ромския квартал „Изток“ на град Кюстендил. В него учат деца и ученици и от най-бедните семейства от квартала, които са най-застрашени от отпадане от училище. Някои от тях нередовно посещават учебните занятия, слабо владеят български език, нямат необходимата мотивация за учене, което е причина за ниската им грамотност.

Някои от семействата не разполагат с достатъчно финансови средства за тяхната издръжката докато са на училище - за учебни материали, храна, дрехи, обувки и всичко необходимо за един ученик. Родителите се включват в програмите за заетост и разчитат на социалните помощи, които са недостатъчни. Ромите са в най-неизгодното положение на пазара на труда. Те са по-неконкурентни поради липса на квалификацията и ниско образование. Не малка част заминават в чужбина със семействата си, за да търсят работа и да повишат жизнения си стандарт, но когато не успеят да се реализират там се връщат. Така децата им изостават или прекъсват образованието си.

Има деца със специални образователни потребности, за чието развитие и образование се изисква допълнителна грижа и ресурсно подпомагане. Някои ученици срещат сериозни обучителни затруднения, причините за което са комплексни.

Преодоляването на тези проблеми и приобщаването им в училище е свързано с необходимостта учениците да получават различни видове подкрепа. Учениците могат да бъдат стимулирани да се променят, да се учат, да постигат успехи и да осъществят своите мечти само, ако училището се превърне в място, където училищната общност може да разчита на разбиране и подкрепа помежду си. Необходимо е да се повиши информираността сред ромските семейства какви са последиците от отпадане на учениците от училище - както по отношение на личното им развитие, така и за бъдещата им социална и икономическа интеграция.

ПРИБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

I. Основни принципи

В Наредбата за приобщаващото образование / в сила от 2017 г./ се определя държавният образователен стандарт за приобщаващо образование. Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик. Основната идея на приобщаващото образование е да се признае, че всяко дете е уникално и има свои собствени силни страни, области за подобрене и стилове на учене. Като приема това разнообразие и се стреми да отговори на индивидуалните нужди на всеки ученик, приобщаващото образование има за цел да подобри резултатите от обучението, да намали различията и да насърчи чувството за принадлежност сред учениците. Приобщаващото образование е подход към преподаването и ученето, който ще създаде приветлива, подкрепяща и достъпна учебна среда за всички ученици, независимо от техния произход и способности.

Ключовите принципи на приобщаващото образование включват:

1. **Недискриминация:** Признаване и зачитане на достойнството, правата, потенциала и уникалните потребности на всяко дете.
2. **Участие:** Гарантиране, че учениците участват активно в процеса на обучение и имат възможност да изразят своите мисли, чувства и идеи.
3. **Приспособимост:** Проектиране на учебни програми, практики и физическа среда, които да посрещат широк кръг от нужди, включително тези на ученици с увреждания, обучителни трудности или езикови бариери.
4. **Взаимодействие:** Насърчаване на положителни взаимоотношения между ученици, учители и други членове на училищната общност.
5. **Конструктивна обратна връзка:** Предоставяне на конструктивна и навременна обратна връзка, за да помогне на учениците да разберат своето представяне, да определят областите за подобрене и да развият умения за самооценка.
6. **Съвместно вземане на решения:** Включване на гледните точки на ученици, родители, учители и други заинтересовани страни при планирането и изпълнението на училищни политики и програми.

II. Подкрепа за личностното развитие

Подкрепата за личностно развитие е всеобхватна рамка, която има за цел да насърчи цялостното благосъстояние и образователния успех на учениците чрез интегриране на различни услуги и ресурси. Тези услуги включват образователна подкрепа, психологическа помощ, кариерно ориентиране, извънкласни дейности и други подкрепящи елементи, които отговарят на уникалните нужди на всеки ученик.

1. Обща подкрепа

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към всички ученици в класа, гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на училището. Тя допринася за създаването на приобщаваща училищна общност, където всеки ученик се чувства ценен и уважаван. Ранната намеса и подкрепата могат да предотвратят появата на обучителни трудности или поведенчески проблеми. Дейностите по оказване на обща подкрепа са описани в Наредбата за приобщаващото образование /чл. 15- чл. 32/.

2. Допълнителна подкрепа

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена оценка на индивидуалните способности на определено дете или ученик от I до VII клас. Оценката на способностите се извършва от специално назначен екип от специалисти, съобразно необходимостта на детето и след това се потвърждава от Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование. Учениците, за които може да се поиска оценка на способностите са от следните уязвими групи:

- деца със специални образователни потребности
- деца с хронични заболявания
- деца в риск- застрашени от ранно отпадане от образователната система;

Допълнителната подкрепа се реализира чрез план за действие за всяко конкретно дете. Родителите задължително се включват в плана за действие като активни участници в дейностите. При необходимост се изработва индивидуална учебна програма по съответните учебни предмети с цел по-лесното възприемане от ученика, а също така се изготвя и индивидуален учебен план или учебен план за обучение в комбинирана форма на обучение.

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

Обща цел:

Осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и за развитие на потенциала на всеки ученик с цел неговата личностна, професионална и гражданска реализация в обществото.

Подцели:

1. Изграждане на достъпно и толерантно училище, свързано с родителската общност.
2. Работа на мотивирани и иновативни учители, които използват разнообразни методи на преподаване, съобразно състава и нуждите на учениците.
3. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците.
4. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците въз основа на оценката на индивидуалните им потребности и изготвянето на план за подкрепа на всеки ученик от екип за подкрепа на личностното развитие в училището.
5. Изграждане на позитивен психологически климат в училището.

Задачи:

1. Осигуряване на плавен преход между различните нива на образование (напр. детска градина, начално училище, средно училище), като се обръща специално внимание на новопрестигналите ученици и техните семейства.
2. Подобряване на посещаемостта и намаляване на процента на отпадане чрез прилагане на целенасочени стратегии за задържане, като например предлагане на допълнителни часове за подпомагане, установяване на връзки с родителите и предоставяне на емоционална подкрепа за ученици, изправени пред лични предизвикателства.
3. Подобряване на езиковите умения на учениците, чийто майчин език не е български, чрез осигуряване на допълнителни уроци по български език.
4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на учениците чрез празнуване на ромската култура и традиции.
5. Укрепване на партньорствата с местните общности и организации чрез търсене на тяхната подкрепа и ресурси за инициативи за приобщаващо образование, участие в съвместни проекти и застъпничество за политики, които подкрепят ромското образование.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

- I. Определяне на **координатор** по приобщаващото образование със заповед на директора в началото на учебната година. Координаторът организира и координира процеса на общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците.
- II. Изграждане и функциониране на **информационна система за проследяване на учениците в риск и** оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие.
- III. Дейности по **общата подкрепа за личностно развитие.**

Тези дейности са насочени към всички ученици в класа и включват:

1. **Осъществяване на екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.**

Провеждане на регулярни срещи между класния ръководител, учителите и другите педагогически специалисти за:

- обсъждане на дейностите за обща подкрепа- обмяна на информация и на добри педагогически практики за подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с учениците;
- определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца и ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца и ученици, насочени към превенция на обучителните затруднения;
- определяне на такива ученици, за които е необходимо да се извърши оценка на индивидуалните им потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие;

2. **Допълнително обучение по учебни предмети.**

Потребностите от допълнителното обучение се определят от учителя по предмета и координатора. Насочено е към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет.

3. **Допълнително консултиране по учебни предмети.**

Консултирането е достъпно за всички ученици и се провежда извън редовните учебни часове от учителите по предмети ежеседмично в рамките на учебната година.

4. Кариерно ориентиране на учениците.

Кариерното ориентиране включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с цел подпомагане на учениците в техния самостоятелен избор на образование/ професия и осъществяване на връзката между училището и пазара на труда.

5. Занимания по интереси.

Участието в проекти и национални програми стимулират развитието на личностните качества, социалните и творчески умения на учениците в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, гражданското и здравното образование. Изявите на учениците на общинско, областно и национално равнище подпомагат формирането на умения за взимане на решения, умения за лидерство и насърчават чувството за отговорност и самочувствие.

6. Библиотечно-информационно обслужване.

Училищната библиотека формира в учениците култура и умения за търсене и ползване на информация и изгражда навици за непрекъснато самообразование.

7. Грижа за здравето на учениците.

Грижата за здравето се осигурява чрез организиране на програми, свързани със здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ и др. Създадени са условия за достъп до медицинско обслужване в здравния кабинет в училището.

8. Поощряване с морални и материални награди.

Учениците получават морални и материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност.

9. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Дейностите за преодоляване на проблемното поведение, за въздействие върху вътрешната мотивация на учениците и създаване на по-сигурна училищна среда се осъществяват в тясно партньорство с обществения възпитател. Те са разработени въз основа на механизма за противодействие на училищния тормоз и включват:

- обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;
- използване на посредник при решаване на конфликт в училище;
- консултиране на ученика с психолог/ с педагогически съветник;
- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на

социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;

- създаване на условия за включване на ученика в занимания, съобразени с неговите интереси и потребности;
- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
- активно партньорство между класен ръководител, родител, обществен възпитател и педагогически съветник;

10. Дейности за превенция на обучителните затруднения.

Отделни ученици, които са идентифицирани с обучителни проблеми се включват в дейности, като:

- допълнително обучение по отделен учебен предмет с акцент върху български език-ограмотяване на ученици, за които българският език не е майчин;
- допълнително обучение по учебни предмети за ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет;
- консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;

IV. Дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие.

1. Извършване на оценка на индивидуалните потребности на учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности по всяко време на учебната година, ако се установи необходимост от такава.
2. Определяне на екип за подкрепа за личностно развитие на конкретния ученик, утвърден със заповед на директора на училището. В състава на екипа се включват психолог, логопед, ресурсен учител, педагогически съветник, а при деца с увреден слух – от рехабилитатор на слуха и говора.
3. Съгласуване на оценката на индивидуалните потребности на учениците със специални образователни потребности с на родителя на детето.
4. Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:
 - работа с дете и ученик по конкретен случай;
 - психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- ресурсно подпомагане.

Всички дейности по допълнителната подкрепа се осъществяват в тясно **сътрудничество с Центъра за личностна подкрепа**, на който ще разчитаме за осигуряване на специалисти – психолог, логопед, ресурсни учители.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Участие на всички заинтересовани страни в процеса на предоставянето на равни възможности и за приобщаването на учениците.
- Изграждане на достъпно и толерантно училище.
- Осигуряване на здравословна и сигурна образователна среда за учениците в учебното заведение.
- Повишен обхват в училище на подлежащите на задължително образование.
- Повишаване на интереса и активността на учениците към учебния процес.
- Намален брой на отпадналите в задължителна училищна възраст.
- Повишен дял на учениците от ромското малцинство, завършили основно образование.
- Съхраняване културната идентичност на учениците от ромския етнос.
- Осъществена квалификация на педагогически специалисти.
- Повишена чувствителност и компетентност на учителите да противодействат на конфликти в училище.
- Повече ангажирани и мотивирани родители.